

Жовтий плащ

Олександр Мінович

В 60-х у Радянському Союзі настала відлига. Наджорстокий експеримент став поволі йти до пом'якшення. Народ нарешті зміг трохи краще їсти й одягатися. Замість куфайки та військового галіфе, в які нещодавно одягали майже всю країну, прості люди отримали можливість носити костюми й плаття.

Мода дійшла навіть до села.

Алла Комарницька приїхала додому зі Львова у новому болоневому плащі. Жовтого кольору!.. Давно небаченого в селі яскраво-жовтого кольору!

На фоні одноманітної чорно-сірої одежі, яка продавалась у магазинах, жовтий плащ був неначе вибух. Він зірвався посеред всіх сільських дівчат. Посіяв заздрість і захоплення.

Якій дівчині не хочеться виділитися? Яка не хоче, щоб саме на неї звертали всі погляди ?

Ліда та Галя – дев'ятикласниці. Двійнята. Їм теж вже хочеться чогось надзвичайного, чогось такого, якого не має в інших. Чогось гарного, кольорового, модного. Так хочеться, так хочеться, що навіть сон перебиває. Вони готові годинами захоплено говорити про Аллину обновку.

Наговорившись між собою, вирішили йти до Комарницької. Запитати, як воно і що.

Львівська модниця дівчат одразу присадила:

– Не для вас це, дівкі... Великі гроші треба мати... Де візьмете?

– Заробим і мати дасть.

– Яка мати?.. Про що мова?.. Плащ коштує більше ста карбованців, а мати ваша за місяць і тридцять не заробляє. А ви й цього не заробите.

– А якщо заробим?

– От, тоді й приходьте!

Літо ще тільки починалося. Ліда та Галя вирішили, що зроблять все для того, аби отримати по сто карбованців. На два плащі.

– Візьмемось сапати й проривати буряки, будемо збирати в лісі й продавати чорниці, потім підемо в жнива до комбайна і приблизно така сума повинна набігти, – мріяли дівчата.

Чотири гектари буряків – велика ділянка... На початку станеш – в кінець краще не дивитися, голова закрутиться від того, що все це треба пройти сантиметр за сантиметром. Це схоже, ніби сильною висотою йти, вниз краще не дивитися, щоб страх не брав.

Проте звичній до роботи людині, аби тільки взятися, а далі само піде.

Дівчата звичні...

Тільки сонце встане – вони вже в полі. З ранішньою росою починають і з вечірньою закінчують. Цілий день спини не розгинають. Ввечері довго не можуть розпрямитися.

На сонці від спеки так пріють – піт капає поміж рядками. Лиця, ноги, що від сонця не зуміли сховати, геть спалились-почорніли.

Руки від держака сапки в твердих мозолях. Від вітру зашкарубли, мов не свої стали.

Дрібні росточки буряків рябіють в очах. Як очі закрити, то картинка не міняється... Стоїть... Вкарбовується в голові, бо все буряки, буряки й буряки...

За неповних два місяці бригадир нарахував по сорок карбованців кожній. Хоча обіцяв по п'ятдесят. Але придерся: відстань між буряками не завжди видержана. З бригадиром не посперечаєшся. Добре, що й так заплатить.

Не встигли буряки піднятися зеленою гичкою над землею – в лісі достигли чорниці... Ягода любить рости там, де вогко. Комарі теж таке люблять. Хмарою нависають, залізають у кожну шпарину, щоб крові попиту... Хто збирав – той знає... За день лице, шия, руки опухають від укусів. Не стримаєшся, станеш чесати – зупинитися не зможеш, поки до рани не дійде.

До того місця, де ростуть чорниці, кілометрів із десять буде. Виходити треба, коли тільки сонце зійде. Аби за день два відра набрати.

Ягода дрібна... Рвеш, рвеш, а дно у відрі ніяк не покривається... А тут ще, з сонцем, гедзі. Ці, як вкусять, то аж підскочити хочеться.

Одного разу оси налетіли. Дівчата втікали так, що відра погубили. Та оси літають ще швидше. Декілька раз таки вжалили. І хоч би в руку, а то в лице. Після того під очима такі подушки, неначе побив хтось.

Тиждень із дому на люди не можна показатися, аби хлопці не сміялися.

Нарвати чорниць – це тільки пів діла... Їх ще продати потрібно... На базарі в райцентрі продавців більше, ніж покупців... Місцевість лісиста. Багато хто хоче копійку заробити.

Бувало так, що верталися з базару сестри з майже повними відрами. Засмучені – говорити не хтіли.

Добре, мати знала, як заспокоїти:

– Не переживайте, дівчата... Не пропадуть... Засиплемо цукром і буде взимку чим гостей пригощати.

Літо було сухе – чорниця швидко зійшла. Вдалося на ній заробити десять карбованців на двох.

Тим часом поле пожовтіло, повне колосся похилилося донизу. Почалися жнива.

Забарабанили комбайни. Затарахкотіли віялки на току. Лихорадка охопила всіх, хто вже вмів, чи ще мав силу ходити.

Для Ліди та Галі робота знайшлася неважка... Дівчача... На комбайні.

Стояти в бункері для соломи й відкидати її вилами в різні боки. Аби більше влізло. Коли бункер наповниться соломою доверху, треба вилами добре погепати об залізо комбайна, щоб комбайнер почув і зупинився.

Коли почує – вийде, відкриє бункер. Дівчата випхнуть солому назовні. І знову в путь.

Автоматичних накопичувачів соломи в колгоспі не було. Комбайн, як тепер, сам

солому не скидав. Треба було цілий день стояти в розпеченому залізному бункері й відкидати соломку. Годин із чотирнадцять чи п'ятнадцять. Починали десь о дев'ятій, коли підсохне, а закінчували пізно ввечері.

Найбільше дошкуляла пилюка. За день тіло й одяг покривалися нею на сантиметрів зо п'ять. Дівчата ставали, мов пофарбовані статуї. З голови до ніг одного тону. Тільки зуби біліють, коли говорять чи сміються. А вії робляться такими, немов їх цілий день у перукарні лаком покривали.

Вийдуть з комбайна – довго отряхуються. Вдома відмитися не можуть. Пилюка в шкіру в'їдається.

За цю роботу двійнятам нарахували по двадцять карбованців.

В кінці літа вони сіли підбивати підсумки. Виходило, що грошей у них тільки на один плащ.

– Ай, нехай, хоч так... Будемо по черзі носити... Один день ти, а один – я, – сказала Галя.

– По черзі, так по черзі... Тоді йдемо скоріше до Алли, бо в неї студентські канікули закінчуються! Ще поїде без нашого замовлення!

Алла дівчат не чекала. Напевне не сподівалася, що вони зможуть знайти такі гроші:

– Знаєте, дівчата... Обманула я вас... Не можу купити такого плаща... Мені його по великому блату дістали. Дядько-залізничник провідником працює на міжнародних рейсах. Із-за кордону привіз... В наших магазинах, або на базарах, таких не продають... Вибачте мене, що голову вам дурила... Думала, гроші ви, все рівно, на плащ не заробите.

Такого Ліда та Галя не чекали. Так їх ще ніколи й ніхто не обманював. Було дуже прикро і неприємно.

Вдома мати знову заспокоювала:

– І що ви собі в голову вбили?.. Нашо вам той плащ?.. Куди б ви його вдягали у нас на селі?.. Тільки інших дівчат дражнили б... А гроші ваші не пропадуть. Он, як вирости за літо. Все нове треба купувати... І спідниці, і туфлі, і блузки, на зошити й книжки скільки ж то треба.

З таким двійнята ніяк не могли згодитися. Випросили в матері поїхати в місто на базар. Там плаща пошукати.

На базарі продавщиця остаточно розвіяла сумніви щодо можливості купити плащ. Сказала, сама такого не бачила й не чула, аби десь такі продавали.

Що тут поробиш?.. Прикро... Але змирилися дівчата. Куди ж дітися?

Першого вересня вони стояли в шерензі однокласників у нових спідницях та білих фартушках. За літо вирости й витягнулися. Зі шкільної форми гостро випирали груди. Здивовано помітили – звідусіль до них тягнуться погляди.

Після того, як із невеличкою традиційною промовою виступив директор школи, слово взяв голова колгоспу:

– Правління колгоспу дуже вдячне вам, шановні школярі, за ту допомогу, яку ви

надали нам цього літа. Жоден учень не був в стороні, не байдикував. Багато роботи переробили ваші руки. Без вас ми б не справились. Щира вам за це подяка!.. За гарну роботу ми виділили кожному з вас цінний подарунок... Підходьте та отримуйте!

Ліда та Галя теж отримали. По невеликому пакунку, загорнутому в газету.

Коли в класі пакунок розкрили – побачили там кусочок мила й носову хустинку.